

V SPOMIN PROF. DR. VILKU NOVAKU (1909–2003)

*Ad mea perpetuum deducite tempora carmen.
Terras licet et undas obstruat,
at caelum certe patet: ibimus illac.
(Ovid, metamorph. I, 4; VIII, 185–186)*

V sredo, 8. oktobra 2003, je v Duhovniškem domu, MANE NOBISCUM, Lepi pot 26, Ljubljana, v 95. letu življenja končal svoje zemeljsko popotovanje dr. Vilko Novak, univerzitetni profesor v pokoju, slavist in etnolog. Rojen 28. aprila 1909 v Beltincih, mladost preživi v Bogojini pri svojem ujcu, župniku Ivanu Baši, gimnazija v Murski Soboti in Ljubljani, slavistična diploma na ljubljanski univerzi, gimnazijski profesor v krajih: Maribor, Murska Sobota, Kranj, spet Murska Sobota, med vojno Senta, spet Murska Sobota in Kranj ter končno Ljubljana. Se pravi v 15-letih gimnazijske profesure se je z družino kar osemkrat selil. Ob službi se leta 1940 vpiše na univerzo v Ljubljani, oddelek za etnografijo in etnologijo, leta 1947 doktorat, od leta 1948 do 1978 profesor za etnologijo na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Čeprav je veliko preučeval in pisal o slovenski ljudski kulturi (prehrana, medicina, lončarstvo, vinogradništvo, stavbarstvo, živinoreja, planšarstvo, pridelovanje lanu, tkalstvo, suknarstvo, običaji, šege), je vendar njegovo srce bilo predvsem pri književnosti, posebej prekmurski. O tem pričajo njegove knjige: Slovenska krajina, zbornik (1935); Izbor prekmurske književnosti (1936); Jožef Baša Miroslav, Prekmurske pesmi (1936), (o teh pesmih je pisal tudi v Vasi Szemle, Szombathely, 1937); Izbor prekmurskega slovstva (1976), Martjanska pesmarica (1997).

Številne so tudi njegove strokovne razprave v tujih in domačih revijah, npr. v Jeziku in slovstvu, Slavistični reviji. V Slavistični reviji je objavil Pismo Franca Temlina nemškemu pietistom (1970) in prispevka Slovenska in slovaška pesem iz leta 1774 (1970) in Kajkavske prvine v prekmurski knjigi 18. stoletja (1971). V razpravah je branil prekmurski (slovenski) značaj prekmurskih rokopisnih pesmaric.

Med 2. svetovno vojno je kot gimnazijski profesor v Senti doktoriral na budimpeštanski univerzi z disertacijo Küzemics István hazai szlovén bibliafordító (Števan Küzmič, domači slovenski prevajalec biblije), v Egyetemes Philologiai Közlöny 1944, 48–64. Franc Kuzmič je objavil Novakovo bibliografijo v zborniku Stopinjah 1999, 92–116. V istem zborniku Stopinje 1999 sta o Novakovih člankih pisala še Jože Ftičar in Lojze Kozar. V svojem prispevku Opomnja k moji bibliografiji (Stopinje 2001, 199–200) piše V. Novak med drugim: »Moji spisi so objavljeni v devetih jezikih in tako so v naslovih del ter revij mnoge napake /.../. Poleg štirih knjig sem prevedel iz madžarščine, francoščine in nemščine nad trideset pesmi, leposlovnih črtic /.../. In ker približno tretjina mojih spisov ni navedena, izpričujeta obe bibliografiji (Küzmičeva in Kozarjeva – op. J. S.) docela nápačno podobo mojega znanstvenega in publicističnega dela.«

Večkrat mi je potožil, da bi rad končal morda svoje največje slavistično delo Slovar stare knjižne prekmurščine. Izšel je samo poskusni snopič I, Ljubljana 1988.

Rekli smo: V. Novak, slavist in etnolog. Prav! Dodati moramo še: Bil je pesnik. Od svojih prvih objav v Mladiki (1927) prek pesmi objavljenih v Stopinjah, pa vse do

pesniške zbirke Zbogom življenje, Ljubljana 2000. Zanj veljajo prej navedene tri Ovidove vrstice, ki jih prevajam takole:

K mojim časom večno spremíte mi pesem!
Čprav zagradí, zajezí mi kdo mórje, zêmljó,
odprto mi vendar nebó je: tja gremó.

Ob pogrebu (pokopališče, Ljubljana Vič) sem v ponedeljek, 13. oktobra 2003, med drugim povedal: »Če rečeš Prekmurje in njega del Porabje, ki je na Madžarskem, si hkrati rekel VILKO NOVAK. Pitagorovi učenci so svojega učitelja počastili z besedama: »αὐτὸς ἔφα« (on je rekel). Tako smo o Vilku Novaku rekli tudi mi, njegovi učenci.

Jožef Smej
Škofijski ordinariat v Mariboru